

Област Враца

▶ Население (2015)	173 588
▶ Територия (кв.км)	3619,8
▶ Брой на населените места	128
▶ Дял на населението в градовете (%)	57,8

Общ преглед

И през 2015 г. пазарът на труда в област Враца остава в дълбока криза, като безработицата е четвъртата най-висока, а заетостта – втората най-ниска в страната. Това оказва негативен ефект върху доходите и условията на живот в областта, които остават ниски. Областта постига сравнително високо усвояване на европейски средства, но отливът на чуждестранни инвестиции продължава. Инфраструктурата не е добре развита, като едва 15% от пътищата са в добро състояние. Административните услуги са на добро ниво, но местните данъци и такси постепенно се покачват.

Враца е сред областите, в които най-бързо намалява населението. Повечето показатели за състоянието на образователната система и здравеопазването са близки до средните за страната. Въпреки сравнително високата престъпност разкриваемостта на престъпленията е висока, а работата на местните съдилища – сравнително бърза. Областта изостава с развитието на канализационната мрежа и изграждането на пречиствателни станции. Културният живот се характеризира с нисък интензитет.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

През 2014 г. БВП на глава от населението възлиза на 9494 лв. при средно 11 574 лв. за страната. Поради високия размер на възнагражденията в АЕЦ „Козлодуй“ в страната има само две области, в които средната годишна брутна заплата на наетите е по-висока от тази във Враца (9861 лв. през 2014 г.). Това са столицата (13 542 лв.) и Стара Загора (10 035 лв.). Въпреки това стандартът на живот в областта е нисък поради неблагоприятната възрастова структура и ниската заетост, т.е. високото заплащане се получава от сравнително малка част от населението. Делът както на населението, живеещо с материални лишения (42,7%), така и на бедните спрямо националната линия на бедност (27,1%) остават по-високи от средните за страната – съответно 33,1 и 21,8%.

Пазар на труда ●●

И през 2015 г. пазарът на труда в област Враца остава в дълбока криза. Въпреки че икономическата активност е традиционно ниска, през 2015 г. е регистриран нов спад до 61,0% при 69,3% за страната. Единствената област, в която коефициентът на заетост е по-нисък от този във Враца (50,3%), е Силистра (49,2%). През 2015 г. безработицата регистрира лек спад до 17,7%, но остава близо 2 пъти по-висока от средната за страната, а по-високи нива се отчитат само във Видин, Силистра и Шумен.

Образователният профил на работната сила се влошава през 2015 г., като особено притеснителен е ръстът на дела на лицата с основно и по-ниско образование за втора поредна година. През 2015 г. те достигат 22,2% при средно ниво за страната от 18,1%. С висше образование са 21,1% от лицата на възраст 25–64 години при средно 27,5% за страната.

Инвестиции ●●

Към края на 2014 г. размерът на преките чуждестранни инвестиции с натрупване спада до 138 млн. евро, което е най-ниската стойност от 2007 г. насам. В съотношение с броя на населението те възлизат на 795 евро/човек, което е близо 4 пъти под средните нива за страната. Разходите за придобиване на ДМА обаче нарастват през 2013–2014 г. и достигат 2152 лв./човек от населението през 2014 г., като по този начин надхвърлят предишния връх от 1909 лв./човек от 2010 г.

Общините от областта постигат сравнително високо усвояване на европейски средства – 161,5 млн. лв. към 31 май 2016 г. В съотношение с броя на населението това прави по 930 лв./човек при средно 689 лв./човек за страната.

Най-много средства усвояват общините Мездра (1414 лв./човек) и Враца (1227 лв./човек), а най-малко – Борован (43 лв./човек).

Инфраструктура ●

Въпреки че гъстотата на пътната мрежа е близка до тази за страната (17,8 км на 100 кв.км), делът на автомагистралите и първокласните пътища е нисък – 10,3% през 2014 г. при средно 18,1% за страната. Качеството на пътната настилка продължава да се влошава, като през 2015 г. в добро състояние са само 15,0% от нея, което е и най-ниският дял в цялата страна. Враца е също така областта с най-нисък дял на домакинствата с достъп до интернет и с втория най-нисък дял на лицата, използвали интернет през 2015 г. Стойностите за областта са съответно 31,1 и 30,2% и са около 2 пъти под тези на национално ниво.

Данъци и такси ●●●●

Нивото на местните данъци и такси в общините от област Враца е сравнително благоприятно, но през 2016 г. са регистрирани пет случая на увеличение. Данъкът върху превозните средства е увеличен в общините Мизия и Оряхово (от 1,1 лв./kW до съответно 1,43 и 1,26 лв./kW), а таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица нараства в Оряхово и Бяла Слатина. Увеличава се и данъкът върху недвижимите имоти на юридическите лица – от 1,5 на 2,0‰ в община Мизия. Последният е и единственият данък, чийто среден размер в общините в област Враца е по-висок от този за страната.

Администрация ●●●●

Самооценката на общинските администрации показва, че готовността за обслужване на „едно гише“ и развитието на електронното правителство са на по-високи от средните за страната нива. Оценка, които Фондация „ПДИ“ и Асоциация „Прозрачност без граници“ дават за прозрачността на местната власт и системата за почтеност, са по-ниски, но близки до средните за страната. Враца остава сред областите с най-слабо кадастрално покритие на своята територия – 7,1% през 2015 г. при средно ниво за страната от 19,8%. По-ниски нива са регистрирани само в Кърджали (3,4%), Хасково (3,8%), Перник (4,5%) и Търговище (6,0%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●

Враца е сред областите, в които негативните последствия от демографската криза в страната са най-ясно изразени. За периода 2001–2015 г. населението на областта намалява с 31,4%, като по-голям спад се наблюдава единствено в област Видин (32,2%). Влошаващата се възрастова структура на населението води до все по-малък естествен прираст, като през 2015 г. той вече е –11,3‰, или близо 2 пъти по-неблагоприятен от средния за страната. През всяка една от последните 15 години областта е напускана от повече хора, отколкото се заселват в нея. През 2015 г. по-неблагоприятен механичен прираст от този в област Враца се наблюдава единствено в областите Смолян и Разград. Урбанизацията на областта е сравнително ниска – през 2015 г. в градовете живеят 57,8% от населението при 73,1% за страната.

Образование ●●●

Образователната система в област Враца постига близки до средните за страната резултати. Въпреки че коефициентът на записване на населението в прогимназиите е вторият най-висок в страната (84,4% през учебната 2015/2016 г.), дялът на второгодниците (1,2%) и този на отпадналите от основно и средно образование (3,4%) са по-неблагоприятни от средните за страната (съответно 1,0 и 2,8%). Качеството на образованието, ако се съди от резултатите на матурите, е малко по-ниско от това в повечето други области. Установява се ръст на дела на неуспешно положилите зрелостния изпит. Този дял нараства от 3,6% през 2013 г. до 10,8% през 2016 г. Броят на студентите, които следват в областта, се удвоява от 2011 г. насам, като през 2015 г. в областта вече следват 867 студенти.

Здравеопазване ●●●●

Здравеопазването в област Враца постига по-добри резултати от това в повечето други области. Съотношението между броя на болничните легла в МБАЛ и местното население достига 4,7 легла на 1000 души през 2015 г., което е най-благоприятната стойност на показателя от 2001 г. насам. Това обаче се дължи изцяло на намалението на населението. Заболеваемостта на населението е близка до средната, а коефициентът на детска смъртност се понижава от 8,7‰ през 2014 г. до 6,4‰ през 2015 г. при 6,6‰ за страната. Дялът на здравоосигуреното население също е по-голям от общия за страната (88,5%) и достига 90,8% през 2015 г. В голяма степен това се дължи на бързото застаряване на населението и на факта, че обхватът на здраво осигуряване сред по-възрастните хора е близък до 100%. Въпреки добрите стойности на тези индикатори съотношението както между броя на общопрактикуващите лекари,

така и между лекарите специалисти и местното население е по-неблагоприятно от средното за страната. Последното може отчасти да се обясни с близостта на Враца до области с традиции в сферата на здравеопазването като Плевен и София (столица).

Сигурност и правосъдие ●●●●

Въпреки че престъпността в областта е сравнително висока, местната съдебна система и органите на реда постигат добри резултати в своята работа. Разкриваемостта на престъпленията нараства през последните две години и достига 51,1% през 2015 г., което е значително над средната стойност за страната (39,2%). Дялът на наказателните дела, които приключват в 3-месечен срок, достига 95% при 88,1% на национално ниво, а висящите дела са едва 5,2% при 9,4% за страната. Освен на високата разкриваемост тези добри показатели за ефективността на съдебната система вероятно се дължат и на сравнително ниската натовареност на наказателните съдии в Окръжния съд. На всеки един от тях през 2015 г. се падат по 6,2 дела на месец при средно 8,3 дела на месец за страната.

Околна среда ●●●

Замърсяването на въздуха в област Враца е сравнително ниско. Емисиите на въглероден диоксид възлизат на 110,8 т/кв.км територия, което е близо 3 пъти под средните стойности за страната. Враца е също така една от областите, в които през 2014 г. са образувани най-малко битови отпадъци на глава от населението – 290 кг/човек при средно 442 кг/човек за страната. Развитието на инфраструктура за отвеждане и пречистване на отпадъчни води обаче остава сравнително ниско. През 2014 г. 55,6% от населението живеят в селища с обществена канализация, като 32,3% от него са свързани и с пречиствателни станции при средни нива за страната съответно 74,9 и 56,8%.

Култура ●

Културният живот в област Враца се характеризира с нисък интензитет, като единствено посещаемостта на библиотеките се доближава до средните нива за страната. В противоречие с общите тенденции на национално ниво интересът към музеите постепенно намалява. През 2015 г. посещенията в кината се утрояват спрямо предходната година, достигайки 9600, което прави по 55 посещения на всеки 1000 души население. Сред областите, в които има киносалони, посещаемостта е по-ниска единствено в област Разград – 29 посещения на 1000 души.

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7867	8815	9256	8361	9494	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3798	3395	3723	4108	4234	4426
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8509	8657	9231	9383	9861	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,2	30,5	28,5	27,1	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	58,5	59,3	57,9	61,3	64,4	61,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	53,2	53,7	52,4	52,1	52,9	50,3
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,6	9,3	9,4	14,9	18,1	17,7
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	20,0	18,0	18,2	20,4	22,1	21,1
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	33	31	32	32	33	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1909	1555	1474	1625	2152	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	916	929	834	892	795	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,0	34,5	45,8	48,2	38,5	31,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,6	29,3	26,7	17,9	21,2	15,0
Покритие на кадастъра (%)	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-10,4	-9,9	-11,1	-10,1	-10,8	-11,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,5	-3,2	-5,8	-7,4	-7,4	-6,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,1	4,2	4,3	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,2	3,7	6,3	3,6	4,1	7,7
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,7	85,6	85,7	84,6	85,0	84,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,0	88,6	88,0	87,4	88,6	90,8
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	170	166	206	227	191	217
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	20,8	19,6	18,6	17,5	15,1	15,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	44,8	38,6	37,4	43,7	51,4	51,1
Дял на висшите наказателни дела (%)	2,8	3,3	3,8	3,0	8,1	5,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	31,0	32,4	32,4	32,4	32,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	110,4	110,4	105,2	91,4	110,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	13	13	8	3	17	55
Посещения в театрите на 1000 души от населението	118	183	204	232	279	229